

ועדת גורן

פרוטוקול

מישיבה מיום 28.1.2010

נוכחים: חברי הועדה :

כב' השופט (בדימוס) אורי גורן, יו"ר הועדה

מר אביגדור קהלני

כב' השופט (בדימוס) ד"ר גבריאל קלינג

פרופ' יוסי תמיר

פרופ' ערן דולב

משקיף מטעם משרד האוצר : גב' ליאת נקריטין

משקיף מטעם צה"ל : סרן נגר יובל

משקיף מטעם משהב"ט : עו"ד פזית תדהר

מרכז הוועדה : מר אביהו דיסטלמן

הופיע בפני הוועדה : מר אלי דבי, אח שכול, יו"ר העמותה

"לנצח אחי"- פונה מן הציבור

נוכחים נוספים : עו"ד רוני אלוני-סדובניק

עו"ד יעקב זכאי

עו"ד צבי א. רוטנברג

מר אורי יבלונקה- עוזר דובר הוועדה

מר זאב גרינברג

נוכחים נוספים

א. גורן, יו"ר: אלי דבי תודה שבאת. אנחנו נשמח לשמוע את ה'אני מאמין' שלכם. אני גם ראיתי ראיונות שלכם בטלוויזיה, התרשמתי מאוד. אחד מחברי הוועדה, אביגדור קהלני, חוץ ממה שהוא נכה צה"ל, יש לו גם את התואר הנכבד 'אח שכול'. ברור שאתם סובלים, ונשמח לשמוע אותך. אבל תשתדל לדבר במקרו על הבעיה הכללית, ולא על הבעיה האישית.

מר אלי דבי, אח שכול ויו"ר העמותה "לנצח אחי", מופיע בפני חברי הוועדה

אלי דבי: אין לי בעיה אישית. חוץ מזה שאני אח שכול, אין לי בעיה אישית. קודם כל שלום לכולם. כפי שנאמר, אני אלי דבי, יו"ר "לנצח אחי", זה ארגון של אחים שכולים למען אחים שכולים, שאני הקמתי אותו לפני שנתיים וחצי. עד לפני שנתיים וחצי גם אביגדור קהלני או אחרים שכולים אחרים, לא אמרו על עצמם 'אחים שכולים', כי לא היה מושג כזה, 'אח שכול'. המושג 'אח שכול' לא נמצא בחוק, ותיכף אני אסביר למה הכוונה. אחי נהרג ב-1978 ונשארתי בן יחיד. למעשה אני לא אח שכול, אני בן למשפחה שכולה, עם כל המשתמע מכך.

א. גורן, יו"ר: איפה נהרג אחיך?

אלי דבי: אחי נהרג במבצע ליטאני, ב-1978 הוא היה בסדיר ואני הייתי בן 17. ביום שאחי נהרג, זה היום שהמשפחה שלי כולל אותי, נגמרה. זאת אומרת יש אלי ומשפחתו לפני, ואלי ומשפחתו אחרי. זה אומר שמאותו יום אני לא אח שכול, למעשה, אני בן למשפחה שכולה. אני אמור לתמוך בהורים שלי, אני אמור לעזור להם, אני אמור לשכוח את השכול שלי כי למעשה אני אמור להיות חזק עבור ההורים, ובאיזשהו מקום האישיות שלי הלכה לאיבוד. לא זו בלבד שגם איבדתי את ההורים או את המשפחה שלי, אני איבדתי את עצמי. אבל המימסד לא הכיר בי כאח שכול. אני בן

למשפחה, זאת אומרת שגם הזמנות לטכסים של אח שלי אני לא

מקבל, אין מושג כזה 'אח שכול'.

א. גורן, יו"ר: ההזמנות מגיעות רק להורים?

אלי דבי: רק.

א. גורן, יו"ר: ולא כותבים 'ומשפחתם'?

אלי דבי: ומשפחתם, כמובן. זאת אומרת, אמא שלי עד 120, ביום שהיא

הולכת לעולמה, משפחת דבי כבר לא משפחה שכולה. זאת אומרת,

אח שלי כבר לא מונצח במדינת ישראל. וזה אבסורד. זאת אומרת,

כשאני בא למשפיעי דעת קהל וחברי כנסת, אני אומר: כל מה שאני

רוצה, זו הזמנה לטכס של אח שלי. 'מה, אתה לא מקבל?' לא, אני

לא מקבל. אני לא מקבל, כי לא יודעים עליי.

מדינת ישראל יש לה מאגר נתונים של אדם ואדם, בין אם זה נכה

צה"ל, עבריינים, כלבים, פושעים. אחים שכולים, מאז ומתמיד לא

רשמו אותם.

א. גורן, יו"ר: להבדיל.

אלי דבי: להבדיל. בגלל זה אני אומר, אני מקצין, כדי להראות כמה

אבסורד.

אנחנו משפחה שניה בשכול, אמא שלי גם אחות שכולה, ויש לה עוד

4 אחים, אין להם מושג מה זה יום הזכרון.

א. גורן, יו"ר: אבא נפטר?

אלי דבי: אבי נפטר לפני 14 שנים. גם הוא היה איש צבא, אבל אין לאחים

של אמא שלי, אין מושג מה זה הנצחה, יום הזכרון. כי לא יודעים

להגיע אליהם אפילו.

מ-1980 משהב"ט התחיל לרשום את האחים השכולים. וזה מרחיב

וזה אומר, שגם אם אני רוצה לעזור להורים שלי, אמא שלי בת 73,

עד 120, וכשאני רוצה לתמוך בה ולעזור לה, לא מכירים בי אפילו

אחד- אני כמו השכן שלי, לצורך העניין, למרות שאני בן למשפחה

שכולה!

אני פניתי למשהב"ט בשם אחות שכולה שפנתה אליי, היא בת 27. מדינת ישראל הכירה את הצורך לתת לא לאחים, אלא להורים בשביל האחים, טיפול פסיכולוגי ולימודים עד גיל 30. לרוע מזלה, ההורים שלה נפטרו לפני שאחותה נהרגה. כשהיא נהרגה, היא נהרגה בתור יתומה. משהב"ט לא מכיר במשפחה שכולה בכלל, כי אין הורים.

כשאני פניתי למשהב"ט ואמרתי להם מה קורה אם אני בן 27 ומתחיל ללמוד, והורי נפטרים – שההורים הולכים לעולמם, הם לוקחים את הזכויות איתם. זאת אומרת, שאנחנו לא ישות נפרדת. גם לא מכירים בשכול שלי מבחינת המימסד, אין לי אפשרות גם למצות את השכול שלי. גם טיפול פסיכולוגי לצורך העניין, מכתיבים לנו בזמן, עד 3 שנים. לא בשבילי, אלא בשביל ההורים שלי. ועוד כהנה וכהנה וכהנה.

ביום שני האחרון, היתה וועדת חוץ וביטחון שנכחתי בה, נושא גיוס אחים שכולים לקרבי. אחים או בנים. האבסורד הוא, שמאחר ואחים שכולים לא מוכרים כארגון יציג, מי שמייצג את האחים השכולים זה 'יד לבנים' ואני מכבד אותם, כי הם ההורים שלי. לא רוצה לפגוע בהם. אבל ארגון 'יד לבנים' מייצג גם את האחים השכולים.

האבסורד הוא, שההורים השכולים מייצגים את האחים השכולים, ממקום מגונן. איך אותו אב שכול, אם אמא שלי צריכה לגונן עליי, הרי היא לא תרצה שאני אתגייס. אז איך היא יכולה לייצג אותי?! היתה וועדה של הצבא, עם 'יד לבנים' שהחליטו מה שהחליטו, בלי לשאול אפילו את האחים השכולים. כי אחים שכולים לא מוכרים. לא מזמינים אנשים שהם לא בחוק. אני הייתי שם, כבן למשפחה שכולה, ואמרתי, אחרי שהצבא כבר החליט אמרתי את דבריי, אבל

הדברים שלנו לא נחשבים, כי אנחנו לא בר השמעת,

א. גורן, יו"ר: אתה הוזמנת לוועדה?

אלי דבי: אני הוזמנתי לוועדת חוץ וביטחון, ע"י צחי הנגבי, אבל באתי רק

לשמוע את ההחלטה.

א. גורן, יו"ר: אבל כנציג האחים השכולים או כנציג משפחה שכולה?

אלי דבי: לא, נציג של אחים שכולים ובזה גם הודיתי לו כבל עם ועדה,

שלמעשה זה הגוף הראשון במדינת ישראל, שמזמין אותנו באופן

רשמי להביע את דעתו. אבל לא כמשהו שאפשר להתייחס אליו,

אלא משהו שרק לשמוע. לא יכול להיות שמי שמחליט עבור העתיד

של האחים השכולים, זה ההורים, עם כל הכבוד. ההורים מגוננים

עלינו.

אני רוצה להגיד דבר מאוד חשוב: אין לנו שיח, לאחים השכולים

ממקום מאוד טוב, אבל אין לנו שיח עם ההורים השכולים. עם

האמא שלי, אני לא מדבר איתה על השכול שלי, היא לא מדברת

איתי על השכול שלה, ממקום טוב, ממקום מגונן.

אני לא אבכה ליד אמא שלי, אני לא אספר לה מה כואב לי, בדיוק

באותה מידה היא לא תספר לי. אז מה קורה? אני הולך עם השכול

שלי. לאן? לקיר, כי המימסד לא מכיר בי. ומי מייצג אותי, למעשה

ההורים השכולים. המדינה מכירה בהורים, לייצג אותם.

פונים אלינו אחים שכולים, שרוצים לעזור- למעשה מי עוזר

להורים השכולים כשהם מבוגרים? לפי נתוני יד לבנים, 80%

מההורים הם מעל גיל 75. מי הולך לעזור להם? משהב"ט? הצבא?

לא, אנחנו האחים.

מה אנחנו מבקשים מהמדינה? תעזור לי לעזור.

א. גורן, יו"ר: מה אתה מבקש?

אלי דבי: מה שאנחנו מבקשים, שקודם כל יכירו בקבוצה של אחים שכולים,

שיהיה בחוק אח שכול, לא בן של משפחה שכולה. אני רוצה

שבהגדרה, בחוק, יהיה אח שכול. שההתייחסות לשכול שלי- לא יכול להיות מצב (אני אצטט אפילו איזה ח"כ), "מדינת ישראל מכירה בהנצחת חלליה לדורות". ידוע, כשההורים הולכים לעולמם, נפסקת ההנצחה כי אין יותר משפחה. המשפחה נעלמת, ברגע שההורים הולכים לעולמם, אלא אם כן יש נציג אחד של המשפחה, שמחתים את האחים. זאת אומרת, שמדינת ישראל מכירה בעובדה שיש שכחת החיילים. איך קורה דבר כזה?!

- א. גורן, יו"ר: נניח שמגדירים את המעמד של אחים שכולים, המעמד, והופך להיות מעמד ליגאלי. איזה תוכן אתה רוצה להכניס לשם?
- אלי דבי: א. כל מה שאנחנו מקבלים היום, שנקבל אותו בתור אחים שכולים, לא בני משפחה שכולה.
- א. גורן, יו"ר: מה אתם מקבלים היום?
- אלי דבי: טיפול פסיכולוגי למשל, לשנה עם אפשרות עד 3 שנים. מה קורה אם אני רוצה אחרי 5 שנים, טיפול פסיכולוגי? אגב, היום אני בן 47, היום אני מקבל טיפול פסיכולוגי. לא כי אמרו לי 'קח טיפול פסיכולוגי', אלא הייתי צריך לבקש בדחילו ורחימו ממשרד הביטחון 'אני רוצה טיפול פסיכולוגי.
- א. גורן, יו"ר: הרגשת צורך בזה?
- אלי דבי: הרגשתי צורך. ומתי הצורך בא? אחרי 30 שנה. כי לקחתי על עצמי, כמו רוב האחים השכולים, על עצמי, את העול של המשפחה, לעזור להם. אני הדחקתי את השכול שלי.
- א. גורן, יו"ר: מה העבודה שלך?
- אלי דבי: אני איש עסקים, אני איש שיווק במקצועי.
- א. גורן, יו"ר: אתה מירושלים?
- אלי דבי: אני מחיפה. הטיפול הפסיכולוגי בא אחרי 30 שנה צורך. יש כאלה אחרי 10 שנים, 15 שנים.

אם היית שואל אותי לפני 5 שנים אם אני אח שכול, הייתי מסתכל, לא, אני לא אח שכול. לא הכרתי בשכול של עצמי. הייתי חבר הנהלה ב'יד לבנים'.

א. גורן, יו"ר: הרגשת הקלה, לאחר שהרגשת שאתה צריך להגדיר את עצמך?

אלי דבי: מאוד. היום אני אח שכול! אני יכול לשבת עם אחים ואני יכול לבכות לידם. לא ליד ההורים שלי.

זה הכיוון גם, כשאנחנו אומרים שאנחנו לא יכולים להיות בארגון

הורים שכולים, בגלל הדבר הזה. כשארגון הורים שכולים זה ממקום מגוון, אני לא יכול להיות שם. הם לא יכולים להבין את השכול שלי.

א. גורן, יו"ר: אתה צריך אנשים עם בעיות דומות לך, לשבת איתם?

אלי דבי: אני לא הייתי אומר 'בעיות'. כל אח שכול הוא עם אותה בעיה.

אנחנו לא מדברים על נושא בעיות אישיות, בין אם לצד זה או אחר, זה חסר לו כסף, זה טיפול פסיכולוגי, זה לימודים. אני מדבר במאקרו: תתייחס לאח שכול כאח שכול. בין אם הוא צריך עזרה. אני אומר: אני איבדתי את אח שלי, מדינת ישראל לא צריכה לתת לי כסף, אבל היא צריכה לתת לי יד לעבור את המשוכה הזאת, בין אם מקום עבודה – אולי אני לא מסתדר; בין אם חס וחלילה המשפחה שלי כמעט מתפרקת, כי אני לא יכול לתפקד בבית. שיתנו לי סיוע בהסברים, בקבוצת תמיכה. זה לא שאני צריך לבוא להתחנן למהב"ט: תן לי קבוצת תמיכה, כי אני אח שכול. זה כן המדינה צריכה לתת לי.

א. גורן, יו"ר: אנחנו נבדוק את זה, אם זה כלול במנדט שלנו. המנדט שלנו מוגבל

לנושאים ספציפיים, אבל יכול להיות שנוכל לשקול את דבריו וגם קראנו את המכתב שלך. נוכל להכניס לדו"ח שלנו, איזה סעיף המלצה בנושא הזה, ובגלל המשקל הציבורי של הוועדה, אני מתאר לי שיתייחסו לזה.

אלי דבי : כל מה שאנחנו מבקשים, שיתייחסו אלינו כאחים שכולים. זה הכל. שיקראו לנו אחים שכולים.

אגב, גם בנושא הכלכלי, אם אני רוצה לעזור לאמא שלי, לצורך העניין, שיתנו לי את המנדט לעזור לה. המדינה לא יכולה לעזור להם. אמא שלי בת 83 שעברה ניתוח, היא לא יכולה להתקשר מבית חולים ל"משהב"ט, אני צריך לדבר בשמה. שיתנו לי את המנדט הזה.

א. גורן, יו"ר : זה אפשר לפתור לפי חוק הכשרות המשפטית, בימ"ש למשפחה יכול למנות אותך אפוטרופוס עליה. זה אפשר להסדיר בחוקים קיימים. אבל זאת לא הבעיה.

חבריי הוועדה, אתם רוצים לשאול?

פרופ' יוסי תמיר : אתה כותב במכתבך, שגם ארגון 'יד לבנים' נותן יד לאפליה הזאת? אתה מוכן לפרט? זאת אומרת, הטענה שלכם לא רק כלפי משהב"ט, אלא גם כלפי 'יד לבנים'?

אלי דבי : אני אסביר. אני הייתי חבר הנהלה ב'יד לבנים'. היתה וועדת אחים

שכולים לפני 4 שנים, פורקה ע"י המנכ"ל. כשאני שאלתי למה? 'במילא היא לא עובדת כלום'.

כחצי שנה לאחר מכן, בגלל צורך, הקמנו קבוצה, פורום של אחים שכולים. כשפנינו ל'יד לבנים' ואמרנו: חבר'ה, אנחנו רוצים שולחן וכסא כדי לעזור לאחים', אמרו 'אתם לא יכולים לשבת פה'. אמרתי 'אתם זורקים אותי?', אומרים: 'אתה לא יכול לשבת כקבוצת שכול, בתוך 'יד לבנים'.

נאלצנו לצאת החוצה, ולהיקרא כעמותה ע"ש כתבה (לא אנחנו המצאנו את השם הזה), על שם כתבה שכתבה עלינו.

חודש לאחר מכן, 'יד לבנים' המציא חזרה את וועדת אחים, כדי להתנגח איתנו. הם כתבו לכל המימסד לא להתייחס לאחים השכולים ב'לנצח אחי'.

א. גורן, יו"ר: סליחה, הם הקימו גוף של אחים?

אלי דבי: קבוצה. וועדה. וועדה בתוך יד לבנים'. אני אח שכול במדינת ישראל, חבר ב'יד לבנים', לא מקבל דיוור מ'יד לבנים', כי אני ב'לנצח אחי'.

כתבתי לאריה מועלים 'סליחה, אני לא אח שכול. אתם ממדרים אותי כי אני הקמתי קבוצה של אחים שכולים? מה קורה פה. ומשהב"ט נותן יד ל'יד לבנים' למדר אותנו.

א. גורן, יו"ר: חבל שלא שאלנו את מר מועלים, הוא היה כאן דווקא. עשה עלינו רושם טוב מאוד.

אלי דבי: אריה מועלים לא מתייחס למכתבים שלנו, כי אנחנו קבוצה. ואם יו"ר יד לבנים' אלי בן-שם, אומר: "אין להם זכות קיום" – ואני מכבד אותו, כי הוא אב שכול, הוא כמו אמא שלי. אני, כשאני עומד ליד הורים שכולים אני מוריד את הראש, אין לי זכות למעשה, לדבר, כי אין לי מקום שם. אבל תיתן לי את המקום שלו.

א. גורן, יו"ר: טוב, הבנו.

אביגדור קהלני: גילוי נאות: אני אח שכול.

תראה, כל ילד מטפל בהורים שלו, לא צריך להיות כותרת של אח שכול בשביל לטפל בהורים. אני רוצה להבין, בשורה תחתונה, היתה לנו גם שיחה פעם, בעבר, מה בשורה התחתונה אתם רוצים? אתם רוצים לטפל בהורים – אז משהב"ט עושה את זה בסדר גמור.

אלי דבי: לא!

אביגדור קהלני: תענה לי על זה, ואני יכול להיות פרובוקטיבי.

משהב"ט אחרי זה, הוא מממן את ההורים, מלווה אותם, הוא שולח אותם לבית אבות. הוא עושה את כל הדברים כמשהב"ט. האם אתה רוצה טיפול כאח שכול, כאחד שיתמוך בהורים? או אתה צריך את הטיפול בך, כאדם שכאילו במקום 3 שנים, נאריך את זה לעד אינסוף, מבחינת תשומת הלב לאח שכול וכן הלאה. אני רוצה

להבדיל בין הטיפול בהורים או הטיפול בך, האחים השכולים.

והאם אתה רואה מצב, שכל האחים השכולים נכנסים לתוך

העמותה הזו?

א. שלושת השאלות: כן, כן, כן. ואני אפרט: 1. זה כן, אני רוצה

אלי דבי:

שיתייחסו אליי כאל שכול, את כל תשומת הלב, כדי שאני אשרוד

את השכול שלי, בין אם זה טיפול 3 שנים, 5 שנים. כן, לתת לי את

הידע לעבור את המשוכה כל השכול שלי, אני ומשפחתי. אם אני

צריך טיפול, הדרכה – לא משנה מה.

לגבי ההורים שלי, כן. מדינת ישראל, באמת יש הרבה זכויות

להורים השכולים, אבל הם לא ממשים אותם. גם לא מאפשרים

להם לממש אותם.

אני אומר, תן לי לדבר בשם האמא שלי. היא בבית חולים תן לי

לממש את הזכות שלה. אתה לא יכול, בגלל שאני בן למשפחה

שכולה ולא אח שכול, לא לדבר בשם אמא שלי. תן לי את

האפוטרופסות הזאת חוקית, לאחד מהאחים. אני במקרה אח שכול

בן יחיד, אבל-

אביגדור קהלני: אתה לא צריך להיות בקטגוריה הזאת. אתה יכול להיות

אפוטרופוס של האמא, בלי שום קשר שאתה אח שכול.

לא, אבל אני לא רוצה את המאבק הזה. אני צריך, לצורך הענין,

אלי דבי:

לתמוך בהורים שלי, אבל משהב"ט צריך להכיר בי כאחד שעוזר

לה, לא לפגוע בה.

אני אתן לך דוגמא, עכשיו יצא חוק במדינת ישראל – ואני מפרגן

לזה – שמשפחה שכולה, הורים ואחים יכולים לעבור VIP בשדה

תעופה. איך אני הולך להגיד בשדה תעופה שאני אח שכול? יש לי

משהו להגדיר? אני הרי לא אח שכול, אני בן למשפחה שכולה. אני

אבקש מאמא שלי לתת לי את התעודה? אם יש לי את הזכויות, תן

לי אפשרות לממש אותם. אם יש לאח שכול טיפול פסיכולוגי,

תאפשר לו לממש אותם. תגיד לו 'יש לך טיפול פסיכולוגי ואל תחביא את זה. אל תקמץ בברושורים, להגיד לאח שכול: מגיע לך 1, 2, 3, 4. אם החלטת שמגיע לך, תן לו את הזכות הזאת, כי הוא צריך את זה.

ולגבי אם שאלת אם העמותה מכילה את כל האחים השכולים? חד משמעית, בלי יוצא מן הכלל. אם לא היום, עוד 5 שנים.

א. גורן, יו"ר: מה המספר היום?

אלי דבי: מבחינת חברים, אנחנו הולכים למפקד היום אנחנו עומדים בסביבות 7,000 כי יש בעיה אצל אחים שכולים, כמו אצל הרבה: לגעת ב'לנצח אחי' זה לגעת בשכול שלו. זאת אומרת, זה תהליך שרוב אנשים מגיעים אלינו בסביבות 40-50, 50-60 הוא יגיע אלי, סביר להניח, כי באיזשהו מקום זה יצוף. ואם אני זוכר את השיחה שלי עם אביגדור קהלני, שבתחילת השיחה שלנו הוא מאוד היה ככה, מין- בגלל תפקידו - אבל באיזשהו שלב, הנושא של אח שכול יצא החוצה. אין מה לעשות, הכתובת כתובה על הקיר. גם אם יקח 20 שנה, אנחנו לא קמנו לחודש או חודשיים. אנחנו היום (ואני אסיים בזה), אחד הדברים שאנחנו עושים כשמודיעים למשפחה שכולה על אובדן אח, הרי לא מודיעים לאח השכול. ואז יש ה'שבעה', 7 ימים לצורך העניין, יומיים אחרי שכל ההמולה הזאת הולכת, אותו אח שכול מדבר לקירות, אף אחד לא מתייחס אליו, אולי משהב"ט בשנים האלה. אנחנו באים ל'שבעה', יושבים ב'שבעה' עם אותו אח שכול, כמה דקות, כדי שהוא יבין לא היום, עוד 10 שנים, שהוא ירצה מישהו שהוא יבין אותו - אנחנו בשבילו. קמנו לא בשביל שנה.

א. גורן, יו"ר: אני מאוד מודה לך, החכמת אותנו מאוד, ואתה מוזמן להישאר.

אלי דבי: או.קיי. תודה.

(תום הופעתו של אלי דבי)

